

Neden SoruŐturma

türkiye farklı kimliklerin, değer, anlayış ve yaŐam biçimlerinin hayat bulduğu zengin bir coğrafyadır. Böyle bir coğrafyada tarihsel, toplumsal ve kültürel kaynaklı sorunların çözümlenebilmesi için, sorunların aktörlerini sürece dahil etmek gerekmektedir. Alevilik gibi zor bir meselenin çözümüne katkıda bulunabilmek için ilk olarak sorunun tüm aktörlerini bu sürece dahil etmek ardından da farklılıkları ortaya koyan bir siyasi dil inşa etmek zorunudur. Bundan dolayı biz dem dergi olarak Alevilik sorununun aktörlerinin bu mesele hakkındaki görüşlerini ortaya koymak için bir soruŐturma yapmaya karar verdik. SoruŐturma sorularımız Şunlardır.

1. Aleviliği nasıl tanımlıyorsunuz?
2. Türkiye'deki Alevilerin temel problemleri nelerdir, çözüm olarak neler yapılmalıdır veya öneriniz nedir?
3. Türkiye'nin siyasi sürecinin Alevi kimliğinin oluŐmasındaki etkisi nedir?
4. Cemevlerinin ibadethane olarak kabul edilmesini, Türkiye'nin din-devlet iliŐkilerinde benimsediği yapıyı göz önünde bulundurarak dinî gruplara yansımaları çerçevesinde değerlendiriniz? (tekke ve zaviyeler kanunu çerçevesinde)
5. Hükümetin Alevi açılımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

1 • Alevilik İslam'ın özüdür. Kavram itibarıyla "Ali evine bağlı" Ehl-i Beyt'e bağlı Müslüman demektir. Ehl-i Beyt'i hem Kur'an hem de Peygamberimiz tüm İslam âlemine referans olarak göstermiştir. Ehl-i Beyt evlatları ve seyitler İslam'ı tüm dünyaya yayılmasına öncülük etmişlerdir.

2 • Türkiye'de Alevilerin temel problemi inanç ve ibadetleri ile ilgili sistemden kaynaklanan ayrımcı ve eşitsiz politikalardan kaynaklanan sorunlardır. Tekke ve Zaviyeler Kanunu ile Alevilik bir nevi bu güne kadar yasaklanmıştır. Çözüm olarak devletin inançlar karşısında taraf olmaması Diyanet İşleri Başkanlığının özel bir kuruluş hâline getirilerek tüm inanç kesimlerinin oranları nispetinde temsil edilmesi herkesin inanç ve ibadetini istediği şekilde yapabilme hürriyeti ve devlet olanaklarından eşit oranda faydalanması.

3 • Türk siyasetinden de Aleviler açık şekilde dışlanmıştır ve 3. sınıf vatandaş muamelesi görmüştür. 1960 yılından sonra sol ideolojinin Alevilerin kutsal değerlerini ve sorunlarla ilgili özgürlüklerini dile getirmeleri, Alevilerin solda yer alma mecburiyetinde bırakmıştır. Bu bakımdan siyaset, bu güne kadar Alevi sorunları ile ilgili hiçbir çözüm üretmemiş sadece kullanmıştır.

4 • İnanan insanların inanç kriterine esas olan doğru inanmasıdır. İbadet ve hizmetlerdeki tercihler şahsi kutsal haklarıdır. Ne devletin ne de başkasının inanç tercih ve mekânı ile ilgili şablon koyması en büyük günahdır. Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (sav.) ibadet nerde yapılır diye kendilerine sorulduğunda "Yer ve gök kubbenin her tarafı ibadethanedir. İstedığınız yerde istediğiniz şekilde ibadet yapabilirsiniz." buyurmuşlardır. Dinde esas olan ibadetlerin içeriğini dolduran sevgi, muhabbet, hak hukuk, ilim, hayır, hizmet ve ahlak değerlerine sahip olma ölçüsüdür. Bir insanda bu değerler yoksa ibadeti de inancı da geçersizdir. Bu paralelde hem Kur'an-ı Kerim'de hem de Peygamber Efendimizin hadislerinde buyruklar bulunmaktadır.

5 • İyi niyet ortaya atılması ve tartışılması olumlu bir adımdır. Fakat samimi görmüyoruz; çünkü Türkiye'nin, dünyanın saygın kuruluşu olarak ve her kesimin saygı duyduğu ortak değerlerde bulunduğu Dünya Ehl-i Beyt Vakfına karşı samimi olmayan bir anlayışla karşı karşıyayız. Destek verdiğimiz halde kucaklayıcı bir anlayış sergilediğimiz halde gerek genel gerekse yerel siyasette Alevilere hiç yer verilmediğini hepimiz açık açık biliyoruz.

FERMANİ ALTUN
Dünya Ehl-i Beyt Vakfı
Genel Başkanı

Türkiye'de Alevilerin temel problemi inanç ve ibadetleri ile ilgili sistemden kaynaklanan ayrımcı ve eşitsiz politikalardan kaynaklanan sorunlardır. Tekke ve Zaviyeler Kanunu ile Alevilik bir nevi bu güne kadar yasaklanmıştır.

**PROF. DR. HAYRETTİN
KARAMAN**

1 • Aleviliğin ne olduğu konusunda farklı yaklaşımlar ve değerlendirmeler var. Onun bir tarikat, bir mezhep, farklı bir din, İslam'ın farklı bir yorumu olduğunu söyleyenlerin bulunduğunu görüyoruz. Alevilik aslında (kökü itibarıyla) Şiiliğin bir koludur; yani bir İslam mezhebidir, zaman içinde Alevilerin dinî hayatlarına Bektaşilik, Mevlevilik gibi tarikatlardan, İslam öncesi kültürden bazı inançlar, adab, erkân ve uygulamalar da girmiştir veya eskiden var olanlar, kılık ve anlam değiştirerek devam etmiştir. Türkiye'de inanç ve amel bakımlarından tek tip bir Aleviliğin bulunduğunu söylemek de zordur. Alevilik okuma yoluyla değil, şifahi anlatım yoluyla yayıldığı ve çeşitli sebeplerle bir ölçüde gizli tutulduğu için çağlara ve bölgelere göre farklı Alevilik anlayış ve uygulamaları ortaya çıkmıştır. Ben Alevilikle ilgili kaynakları gözden geçirdiğimde onun, bir mezhepten ziyade bir tasavvuf okulu, bir tarikat olduğu sonucuna varıyorum. Buna göre de cemevlerinin tekke mahiyetinde yerler olduğunu düşünüyorum. Bir Alevi, Allah'a, Peygamber'e, Kur'an'a ve ahirete iman ediyorsa (diğer iman esasları bu dördün içindedir) onu mümin ve müslüman kabul etmek gerekir. Hz. Ali, Mehdi, bazı sahabiler hakkındaki inançlar ile ibadet ve ameldeki noksanlıklar onları mümin ve müslüman olmaktan çıkarmaz.

2 • Çeşitli tarihlerde Alevileri temsil ettiklerini ifade eden kişi ve kuruluşların ileri sürdükleri ve demokratik dedikleri taleplerin öne çıkanları şunlardır:

Zorunlu din dersleri kaldırılсын / Diyanet İşleri Başkanlığı kaldırılсын / Cami görevlilerine bütçeden maaş ödenmesin / Cemevleri resmen ibadethane olarak tanınsın / Alevi köylerine cami yapılmasın / Madımak Oteli müze yapılsın / Alevilik bir ilim konusu olarak incelensin ve bu amaçla enstitüler kurulsun.

Bazı Alevi kuruluşları bunlara ek olarak başörtüsünün serbest bırakılmasına ve İmam Hatip mezunlarının üniversitelere girmelerine de karşı çıkmaktadırlar.

Alevilerin problem edindikleri bu başlıklarda bütün guruplarının birleştiği söylenemez. Ayrıca bu taleplerin bir kısmı kendi hak ve özgürlük alanlarını genişletmeye değil, mesela Sünni Müslümanların hak ve özgürlüklerini daraltmaya yöneliktir ve bu sebeple de meşru (demokratik, haklı) değildir.

Çözüm, farklılık içinde bir çeşit birlik ve birliktelik oluşturmayı sağlayacak "hak ve özgürlükleri" tanımlamak, tanımak ve uygulamaktır.

3 • Dinin siyasete alet edilmesi cümlesinden olarak Alevilik de dün ve bugün siyasete alet edilmiştir, edilmektedir. Bu vakıa, sağlıklı-sahih bir Alevi kimliğinin oluşmasını, Alevi-Sünni ilişkisinin sağlıklı bir zemine oturmasını zorlaştıran amiller arasındadır.

4 • Din ve tarihî uygulama olarak bakıldığında cemevlerinin, cami gibi "bir dinin ibadethanesi" olarak tanınması uygun düşmüyor.

İslam'da mabet bir tanedir, onun da adı camidir, mescittir. Alevilik de İslam'ın içinde olduğuna göre onun da mabeti camidir, mesciddir. Tarihî uygulamaya bakıldığında, dünden bugüne camiye gelmeyen, namaz kılmayan Aleviler de olmuştur, camiye gelen, namaz kılan Aleviler de olmuştur. Bu ikincileri, "asimile olmuş, değişmiş, bozulmuş Alevi" olarak kabul etmeye, nitelemeye kimsenin hakkı olamaz. Peki cemevi nedir? Alevilik ve Bektaşilik birer tarikat olduğuna göre cemevleri de tekkeye karşı gelmekte, tekke ihtiyacını karşılamaktadır. En uygun çözüm, değişemez diye dayatılan kanunlar arasında bulunan tekkelerin kapatılması kanununu değiştirmek ve tekkeleri açmak, vakıf mallarını iade etmek ve tarikatları serbest bırakarak insan hakları ve hukuk yönünden denetim altında tutmaktır. Bu çözüm şimdilik mümkün görülüyorsa bu takdirde mevcut cemevleri birer Alevi kültür ve sosyal dayanışma mekânları olarak kabul edilir, oralarda -camilerde yapılamayan- dinî, sosyal ve kültürel faaliyetler yapılır, bu faaliyetlerde devamlı görev alanlara mesela kültür bakanlığı bünyesinde kadrolar tahsis edilir ve maaş verilir. Bu mekânların diğer giderleri de karşılanır.

5 • Hükümet, Aleviliği yok sayma veya görmezden gelme yolunu tutmuyor. Alevilerin talepleri arasında yer alan -başkalarının hak ve özgürlüklerine, ülkenin birlik ve dirliğine zarar vermeyen- hususları gerçekleştirmeye çalışıyor. Hem Alevilerin kendi aralarında hem de diğerleriyle beraber uzlaşma sağlanan, kabul edilebilir hale gelen taleplerin peyderpey karşılanacağı anlaşılıyor. Ben bu politikayı uygun buluyorum.

1 • **Alevilik**, İslam'ı benimseyen, Tanrı'nın birliğine (Tevhid) inanan, Hz. Muhammed'i Peygamber kabul eden, kitabı Kuran'ı Kerim olan, Hz. Muhammed'in Ehl-i Beyt'ini seven, namazı, niyaz ile bütünleştiren, kıyam, rûku ve secdesi ile ibadetini kendi lisanıyla yapan, ümmet yerine hür insanı, yaratana yaratılan ayrılığını "Vahdetivücut" ile birleştiren, Tanrı korkusu yerine, sevgisini benimseyen, zahiri (görünen) batınlı (görünmeyen), batını zahirle birleştiren, şeriat kapısını aşırıp, marifet yolu ile hakikat dünyasına ulaşan, Kur'an'ın şekline değil, özüne inen akıl ve gönül ile "Seyr-ü süluk" (Ruhsal olgunlaşma) olan bir tasavvuf yoludur.

Alevilik, özünü insan sevgisinde bulan, Tanrı'nın insanda tecelli ettiğine ve zerresinden oluştuğuna, onun için de insanın ölüm-süzlüğüne inanan, ibadetlerinde kadın erkek ayrımı yapmadan, kendi öz diliyle, musikisiyle, semahıyla inancını icra etme biçimine denir.

Alevilik, İslamiyet'in Kuran'a dayalı, Hz. Muhammed'in buyruklarına göre İslam'ı evrensel boyutuyla yorumlayıp, yeryüzü insanlığına yeni kapılar açan, büyük bir düşünce akımı ve tasavvuf felsefesiyle hayat bulan bir inanç bütünlüğüne denir.

2 • Cem Vakfının öncülüğünde 2002 tarihinde 632 Alevi-Bektaşî ve Mevlevî dernek ve vakıflarının temsilcilerinin ve 28-12-2008 tarihinde 5.000 inanç önderinin onayladığı, Alevilerin devleti yönetenlerden istekleridir.

- Diyanet İşleri Başkanlığı yeniden yapılandırılmalıdır.
- Genel bütçeden Alevilere pay ayrılmalıdır.
- Din derslerinde Alevilik öğretilmelidir.
- TRT'de Aleviliğe yer verilmelidir.
- Cemevlerinin yapımı sağlanmalıdır.
- İnanç önderlerine okul açılmalıdır.
- Saz, okullara tavsiye edilmelidir.

3 • Türkiye'deki Aleviler, siyasi süreçte, ülkemizin ulusal bütünlüğünün, cumhuriyet değerlerinin, laisizimin ve Kemalist düşüncenin yılmaz savunucu ve kurucu düşüncesinin takipçisidir.

4 • Cemevleri tekke ve zaviye değildir. Alevilerin ibadet ettiği mekânlardır. Dünün mescit görevini üstlenmiştir. Anayasanın 10. maddesine göre Sünnilere verilen inançsal hizmetlerden tüm inanç grupları sayılarına göre yararlanması gerekmektedir.

5 • Hükûmetin Alevi açılımı samimi ise (seçimlerden sonra göreceğiz) destekliyoruz ve bu süreçte, Alevilerin yüzyıllardır var olan sorunlarını çözecek tek makam devletimizi yöneten hükûmet ve siyasi partilerdir. Bu sorunların çözümü, ülkemizin birlik ve beraberliğini pekiştirecek ve araya düşmanlık girmesini engelleyecektir.

ALİ RIZA UĞURLU
Cem Vakfı
Din İşleri Başkanı

Hükûmetin Alevi açılımı samimi ise destekliyoruz ve bu süreçte, Alevilerin yüzyıllardır var olan sorunlarını çözecek tek makam devletimizi yöneten hükûmet ve siyasi partilerdir.